

Izhaja vsaki četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom

na celo leto	. 3 fl.
» pol leta	. 1 fl. 50 k.
» 1/4	. — fl. 80 k.

Brez pošiljanja na dom

za celo leto	. 2 fl. 50 k.
» pol leta	. 1 fl. 30 k.
» 1/4	. — fl. 62 k.

Posamezni listi se dobijo pri knjigarju Novaku na velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vredništvu v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi ne prijemajo.

Oznanila se prijemajo, plača za vrstico je 10 k. in za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 2.

V Mariboru 9. januarja 1868.

Tečaj II.

Slovinci!

Pregovor veli: v mlinu je treba po dvakrat povedati; mi pa smo žalibog prepričani, da v naši državi, imenovani pravno-ustani, hote si pridobiti in priboriti, kar nas ide po Bogu in zakonu, treba je se oglasiti tolikokrat, kolikor je bir raznih mrzlic; bi li molčali, podoba bi imeli mutastega psa, ki ni za drugo, nego da se ukresne, ali državnih poslancaev iz Slovencega, kateri malo ovajajo o naših zahtevah. *)

Nas Slovencev je okoli poldrugi milijon, in naša bivališča na Prekmurjem, t. j. onkraj Mure v ogrski kraljevini ogrski Slovenci, tlačeni od nepravičnih Madjarjev, kateri po svojem narodopolitiškem načelu drugim narodom na Ogrskem pravični biti ne morejo, ker inachi je pre čaka velika smrt; na malem Štirskem, kder nas po vsi mogočnosti požirajo Nemci in žreti pomagajo nemškutarji pod imenom neke skaziomike nemške; na Koroškem, kder bode za naše sosede težko rešitve, razve ako se razmere srečno okrenejo in vsemodra previdnost pomore; na Kranjskem, kder so še naj povoljnije narodne razmere, in na Primorju, koder strašno pritiska laški živelj našo narodnost po dopuščenju bečke vlade, toda naj dobro pazi vlada mnogokrat zastonj opominjana, da se krvavo in smrtno ne zaskali svojim krivim postopanjem za obstanek avstrijske države; Avstrija usehne brez morja. Vedeti je tudi treba vsakemu Slovincu, da imamo veliko število bratov pod avstrijskim žezlom: Hrvate in Srbe, Slovake, Čehe, Poljake, kateri poslednji žalibog krivim potem gazijo in tavajo; vsa Avstrija šteje 18 milijonov Slovanov. Naši bratje živijo tudi izvun naše države, in sicer pod turškim jarmom okoli 6 milijonov, in največe število v velikanski državi ruski, kder solnce nikoli ne zajde, prek 60 milijonov. Vseh Slovanov v Evropi je 85 milijonov iste krvi, z istimi nalogami; res ogromna lipa slovanska, čije lepa svrž smo mi Slovenci, in le skupno z mnogobrojnimi bratovi delajoči moramo se rešiti tujega tlačenja, ter gotovo dospeti do boljše sreče, do slavne bodočnosti. — Nas Slovence je črna osoda sovražiška razcepala na več kosov, čeravno zdržema živimo, da nas toliko leže rabi na svojo korist, da se leže masti našim pojimajočim salom, sebe pa košato krmi. Prekmurce zobljejo Madjarji in madjaroni, nas in Korošce nemška in nemškutarska nasaitljivost, Primorce laška predrzna ošabnost. Kaj je dakle storiti v toliko tožnem položaju? dalje se dati žreti? ali celo zdvojiti? Nikdar! Amerikani še so se pesmehovali smrtno nastreljenemu medvedu, kajti je slivkal, reški, to se ne dohaja za junaka. Nam je skrbeti, na vse kriplje, vsemi močmi, vso marljivostjo in umom delati za svojo rešitvo, t. j. za zedinjenje vseh skupno živočih Slovencev, za zedinjeno Slovensko, da si konči ohranimo, kar še je ostalo; poprašaj Gradec, Lahnico, Lipnico itd. po naših mejah, za odgovor dobiš prežalosten zvek. Ravno tako se moramo potezati za skupno slovensko upravo, ktera bode vlado mnogo menje stroškov stala in napravi se skalnati jez sover lakonstvo. Marsikomu se čuda zdi, da se toliko poskušujemo za celovitost mile svoje slovenske domovine, toda pomisli, da nam ide za bitek ali prepad, t. j. za narodno življenje, da smo, ali

*) Človek je prisiljen misliti, da ne razumejo narodne politike slovenske in poprek slovanske, ali je nečejo razumeti; toda zdi se, da prvo velja o naj večih odbrancih naših v državnem zboru; drugi Slovani pa smejo soditi po vsi pravici, da smo mi Slovenci kakor mezgi brez značaja in načel. Tožno spričevalo ste nam priskrbeli, desetkrat bolje po nas, da vas letos ni bilo v bečki lesenjači. Pis.

nas v kratkem ne bode več. Pojasnimo to naše prizadevanje v priliki! Sin je podedel po skrbnem očetu prilično posestvo, kder zamore dostojno živeti, toda sosedje dolgih rok, lakomni tujega blaga in pohlepni jegovega imetka počinjajo okoli krajev kos za kosom si svojiti, in to ide dolže dalje, je li bode v tem primeru pravi gospodar dremal in križema roke držal, ter puščal na dalje trgati svoje posestvo? Nikakor, ako ima zdravo pamet in neče seči po beraški palici, nego branil bode hrabro in srčno svojino, makar ga stane groznega truda. Takisto je nam delati. Druga prilika: Nekomu krvoločniki poskusijo odrezavati sklep za sklepom, ud za udom, je li se tak močenik ne bode branil vsemi štiremi, da si ohrani končimar svoje okuljeno telo in življenje, vsaj celo črvič na pol zdruzen in zgažen vije se v prahu; vzemi na um nastreljeno ptico, čeravno je inachi krotka, hočeš li jo pograbit, kavsa in kljuva, da bi se rešila. Bitek nas nagiblje, da se toliko peremo pri volitvah, da smo žalibog tudi v svoji boritvi siljeni zamerjati se raznim osebnostim. Mi ne smemo njenega Slovence več tujstvu darovati, ne grude naše zemlje prepustiti sovražniku. Samo drugo pitanje je, kako naj delamo, po katerem poti? Po časnikih naglašujmo zedinjeno Slovensko, ter isto pomisel veepljajmo vsakemu naj prostejšemu našincu; potem pa je sveta dolžnost naših poslancev v deželnih zborih to domašati na dnevni red, ter v državnem zboru, ako ga doživimo na pravni podlagi, netrudoma in nestrahoma to zahtevati. Prva in naj važnejša naloga nam tedaj bodi: skrbeti za zedinjeno Slovensko, ter v njem za narodno upravo. Prosili pa bodemo naše slovanske brate, da nas podpirajo.

Naj večji vzrok ponemčevanju, zničevanju našega jezika in narodnosti je bil in še je nemško in nemškutarsko uradništvu na Slovenskem nevedoče slovenski, ktero že za Slovence od davne dobe pisari po nemškem, kar je tudi nemška bečka vlada odobrila, hoteča nas zbrisati iz števila živočih narodov, hote nas spremeniti v Nemce, kakor se spremenjajo v metulje gosenice, ter tako na naš račun se pomnožiti. Tako več ne sme biti, ako je Boga in pravice. Mi zahtevamo drugič brez ovinkov ter vsem pravom od ustavne vlade, da se v naj krajši dobi odloči vsem na Slovenskem kruh jesti hotečim uradnikom na tenko in točno rok, do kterega mora vsakteri dobro znati slovensščino v pismu in govoru, ter da se Slovincem slovenski uraduje. To se pri drugih narodih samo po sebi razumeva, ter je povse naravno, da ne rečemo, pravično, — Da se k temu toliko gotoveje dospeje, zahtevaj od urada vsak pošten Slovenec slovenska pisma.

Hočeš li narodu odvzeti narodni govor in narodnost, odvezmi mu učilnice, t. j. podučujga v tujem ne v materinskem jeziku, hitro dosegneš zaželeni namen; tako je nemstvo drznolo se zvečine z nami delati, ter nas dotle dotiralo, da skoro nikdor več ni znal ni brati, ni pisati slovenski, tako dela lahonstvo in sedaj tudi madjaronstvo. Vemo, vemo, kamor pes taco moli! Če imajo Nemci in nemška vlada le tenjo poštenosti in pravičnosti oziroma na nas, ne morejo in ne smejo več z nami toliko krivično postopati; naj se narodu našemu dajo slovenske učilnice, pak ne bodi vas več skrb za omiko našega naroda, nikoli vas nismo prosili ali po vas pošiljali, da nam uredite vedohram, verujte, da zmoremo toliko sposobnosti in zmožnosti, da si ga priustrojimo naj koristnejše za nas. Nemških učiteljev se moramo znebiti, na njih poljšanje, t. j. naučenje našega jezika ni misliti; dosti dolgo

že se redijo iz naših krvavih žuljev, pa še nam se posme-
hujajo, ne da bi se prilagodili v jeziku; mi imamo dovolje
slovenskih učiteljev raztresenih po mnogojezični Avstriji; kar
je večkrat stavopisno dokazano, tujecev ne potrebujemo. Mi
zahtevamo tretjič na Slovenskem ljudske učilnice
sovsema na narodni podlogi, v glavnih učilni-
cah naj se uči nemški jezik, srednja učilišča
pa morajo biti po večini predmetov slovenska,
kakor je večina slovenskih učencev. V bogoslov-
nici naj bi se učilo, če že ni drugači, v latinskem in sloven-
skem jeziku, kar pa bi imel določiti vladikovinski crkveni
shod, nikar posamnik. Zagovarjavci mrtvega jezika radi
trdijo, da se v narodnem jeziku ne dajo toliko določeno po-
vedati verouki itd; — gotovo le od osob ne, ktere niso povse
zmožne narodnemu jeziku; kako pa je kesneje v pastirstvu,
ako se bogoslovec točnega imenstva ni naučil ravno v bogo-
slovju? Vsako dalnje dokazovanje o tem bi bil prah sipan
na veter.

Od crkvene uprave iščemo, da se vrši v jeziku onega
naroda, med katerim in za kterege vlada, tedaj upravo v slo-
venskem jeziku; nemščarjenje v kn. vl. pisarnici nima nikake
umne podloge, mnogo menje pravno ali pravično, nego samo
vodo goni na nemškutarski mlin, kar gotovo ne more biti
namen kat. crkve, ter hoče zakrivati nevednost slovenskega
jezika, kterege bi vendar pri nas vsak vesten dušni pastir
do jedra znati moral. Izpričanja ni, kdor hoče živeti, mora
rabit zdrav in krepek živež, klasinje in mekine ne rede;
kdor hoče v govoru narod počučevati, mora jezik znati do-
stojno, inai je šleva in žlobrodnik, in ne more biti učitelj.

Pravi se, da na Belgiškem kmet enako s kraljem beli
kruh uživa; s tem se hoče naznaniti, da je kmetijstvo v naj
lepšem cvetu, blagostanje občno, kar se doseže s tem, da je
poljedelstvo dobro urejeno. Tudi nam je treba skrb imeti,
da pomagamo kmetovalcu do blagostanja, kar se zgodi, če
umno in pametno poljedelstvo in vinarstvo dostignemo, to
pa je naloga kmetijskega društva, ktero se mora ustanoviti
in dobro urediti na slovenskem Štirskem na narodnem stalu,
ali pa pristopiti k ljubljanskemu in pri nas kakih pet po-
družnic osnovati. Kedar bode kmet premožen, te je mogoče
mu pot odpreti k omiki, inai nikakor, ker, komur je treba
samo na to misliti, kako pokrije svojo in svoje dece goloto
in s čim zadovolji krulečemu želodecu, ni mogoče pričakovati
kaj vznešenejšega. Siromaštvo ne pozna omike.

S tem je naznanjena osrečivna loka, v ktero moramo
napinajoči vse sile veslati. Razne zgubljene reči se dajo
vzpet pridobiti, življenje in narodnost pa nikdar več.

V Halozah mesca januarja 1868.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del I.

Izdelovanje

je prestvarjanje po delu in trudu robe, blaga ali kapitala v
izdelke ali nove pridelke. Razpravljaje ta predmet je sopet
potrebno za leži pregled ga v tri dele razdeliti: del I. roba
blago ali kapital; del II. delo; del III. zakoni, po
kterih se delo z robo, blagom ali kapitalom ravna.

I. Roba, blago ali kapital

je 1. predmet v obširnem in prvem smislu, iz kterege se po
delu, trudu izdelki prestvarjajo; ali pripomočki,
kteri se pri tem prestvarjanju potrebujejo; ali potrebki in
zadostki, kteri so zdravju in življenju delavčevemu ne
obhodni.

2. Nekteri delaveci imajo opravilo z prosto robo, kakor
n. p. rudarji, ki rude izkapajo; večidel vendar jih ima opravl-
javti z robo, ktera je že iz drugih rok prišla, kder se ji je
že kakšna nova veljava vdalala; tukaj je naloga delavčeva
ji sopet novo veljavo po svojem trudu in delu vdalati, jo v
novo prestvariti.

3. Roba, blago ali kapital je tedaj tako mnogih vrst, ka-
kor je različno poslovanje človeško. Roba kmetova je polje,
seme, živina itd., obrtnikova ali artizanova, železo, usnje,
volna itd.; trgovčeva, različne stvari, z kterimi trguje.

4. Pripomočki, z kterimi se izdelki izdelujejo, so
tudi mnogovrstni: kmetovavec rabi pluge, brane, voze itd,
obrtnik, žage, kladve, mašine itd; trgovec, železnice, ladje,
štacune itd. Poleg tega pa vsaki človek potrebuje za svoje
življenje živež, obleko, stanovanje in druge mnogovrstne

potrebke in zadostke. V tem obziru se vsakoršna roba ali
blago ali kapital v navedene rede šteti more.

5. Roba, blago ali kapital se nenehoma promenuje,
ker vsaki delavec ima nalogo stvari le promenjati. Ta pro-
membra je tako dolgo koristna dokler se po nji prestvarje-
nemu predmetu ali izdelku večja veljavnost in cena pridela.
N. p. len se vtere in napravi predivo, to se vprede v prejo
in preja stke v platno, to pa prenaredi v oblačila in druge
potrebke. Tako delavec za delavcem blago promenuje in
vsakemu izdelku večjo veljavnost prideluje.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Kako bi se naj klale svinje?

J. Comfort priporoča posebni način svinje klati, kte-
rega našim bravcem naznanjamo. Mnogokrat sem že hotel
pisati, na kakov način se naj lože, naj hitreje in naj bolj u-
ljudno svinja zakolje: Jaz nabijim kakovogoder prosto puško
samo za tretji del navadnega nabijanja, vložim eden palec
dolgo pribitko (zatic) iz trdega lesa, tako debelo, kakor je
navadni nabijavnik, (Ladstock). S to pribitko vstreljim svinjo
na sredini v čelo, ki jo na hip umori. Glavinega mesa tako
vstrelaj celo nič ne pokvari. Ni se bati da bi svinja pri takem
klanju koga vgrizla. Ni potrebno svinje loviti, vrči, držati,
kar je vse zlo nevarno delo in svinja ne cvili tako grdo,
kakor pri navadnem klanju. Iz vstreljene svinje tudi lože
vsa kri izteče, kakor iz one, ktero z nožem zakolješ.

o sejetvi semena.

Poglavitno pravilo je: Ne sečaj semena pregosto, rajši
poprej skušaj seme, če dvomiš, ali bo kalilo ali ne; ker bila
bi ne le samo potrata semena, temuč tudi dvojno delo, če
se setev iz početka že pregosto seje. — Zategadelj se za
rastline, ki bi imele na prostoru ostati, zlo priporočuje ona
sejatev na rajde, ki se zmiraj bolj v rabo jemlje. Semena
z debelim zrnem se globokeje vložijo in bolj pokrijejo ka-
kor drobna, ktera se dostikrat le za eno črt pokriti smejo.
Koliko semena po meri ali vagi (tehtnici) kaki kos
njive potrebuje, to se še le po lastni skušnji zve. Kdor
ni sejanju vajen, naj primeša k semenu za polovico
peska, drobne prsti, pepela itd., kar je pri nekterih ra-
livah n. pr. pri pesi zmiraj potrebno. Raztrošeno seme
se lahko z lesenimi grabljami vtolče, kar je boljše
kakor samo pregrabljanje. Stisneno seme rajši kali in
nektera plemena n. pr. čebul se morajo celo teptati ali
valjati, da dobro razklijajo. Pri sejanju na rajde se z majhno
rovnico ali z brazdotvorom (grablje z bolj redkimi klini, s
kterimi se več rajd na enkrat v enaki saksobnosti napravi)
več ali manj globokih žlebov ali brazd napravi, v ktere se
potem seme z roko trosi. Nato se seme, če zemlja ni mokra,
previdno zalije in s poravnanjem brazd pokrije. Zlo koristno
je, vsako seme z gnojnjico, kteri se dovolj druge vode pri-
lije, zaliti, po takem se kaljenje pospeši in mlada rastlina
ima hitro dosti hrane. Za mnogotera semena je dobro, če
se preden namočijo dokler začnejo kliti. To je celo po-
trebno, če se sejatev zakasni.

Tako n. pr. klijje zelno seme prstjo zmešano in v gno-
jeno gredo vloženo po 10—12 dneh, inai pa tedne in tedne
preležuje. Če se grahova setev redka prikažuje, se dosadi
razklilega graha, kteri prvega kmalu dojde. Krastavci in
pese se tudi vspešno — namakajo. — Poglaviten pogoj je,
da se klilo seme o mrzlem vremenu ne seje, in da se malo
zamoči, da kaljenje ne prestande. (Fr. Bl.)

Bralnih društev nam je živo potreba.

Kakor vsakdanjega kruha, tako je potreba sedajne dni
za vsakega človeka, bodi si kdor koli, zdrave dušne hrane,
ki jo dobre podučne knjige in časniki podajajo. Novo leto
se približuje; treba bo tudi Slovence za to dušno hrano
poskrbeti. Pred vsem bodi priporočena družba sv. Mohora,
ktera za 1 for, toliko lepih knjig svojim družnikom daja.
Živa potreba za Slovence so pa tudi dobri časopisi, kteri
se ozirajo na potrebe vbogega kmeta, od kterege se sedajne
dni toliko terja. Kdor naše dni ničesar ne bere, lahko sebi
in drugim veliko škodi, ker ne ve, kako se ima v domačih

občinskih zadevah ravnati; kedar je kaka volitev, ne ve, koga voliti; kedar se mu podaja kaj za podpisati, ne ve, če sme podpisati ali ne. Ker pa je res težavna reč, da bi si vsaki posamezni potrebnih knjig in časnikov omislil, ni zares druge pomoči, kakor da se posetniki ene ali več občin združijo, in tako za male denarje si tečne dušne hrane oskrbijo, to je: da se „bralno društvo“ osnuje. Takšno bralno društvo je blagi rodoljub g. B. B. že pred tremi leti v Rušah ustanovil. Ne vemo, ali to bralno društvo še obstoji ali ne; pa namen tega društva je gotovo posnemanja vreden, zato podamo tukaj „vabilo in postave“ tega društva, ki smo jih iz prijazne roke dobili.

Vabilo. Svet se je zasukal, in tudi nam Slovencem se je začelo smehljati romeno solnčice veselejše prihodnosti; zima narodnega spanja zginja in vesela spomlad novega življenja se nam približuje. Dolgo je hirala slovenska lipa; sovražniki so jo klestili in ji podsekavali korenje; ali opomogla si je in je jela brst poganjati.

Duh slovenski povsod prešinja slovenski narod. Slovenec se zaveda, da je Slovenec; se poteguje za svojo narodnost, si brani svoje pravice, ki mu grejo po božjih in človeških postavah.

Previdnost vsemogočnega, ki vlada vesvoljni svet, je vzrok tega gibanja; po nji je vsakemu narodu vstvarjen nagon, ki ga žene vzdržati se in ohraniti. V božjem sklepu je, da več narodov na zemlji živi, in gotovo je tudi volja najpravičnejšega, da narod naroda ne zatira, temoč da vsi svoje pravice uživajo in v ljubezni med seboj živijo.

Če se tedaj mi Slovenci za svojo narodnost potegujemo, in si pravice svojega jezika branimo, spolnujemo le svojo odzgoraj naloženo dolžnost.

Ne dajmo si tedaj svojega narodnega življenja zatreti; ne pustimo v smeti poteptati svojega milega maternega jezika. „Naš materni jezik je varh prave vere“, so že rajni Slovence izrekli; naš materni jezik je srce narodnega življenja, na podlagi maternega jezika se bomo povzdignoli na višjo stopnjo omike in blagostanja. Ravno iz tega vzroka, ker je vsakterega dolžnost svoj jezik in narodnost spoštovati in ljubiti in mu mora blagor domovine na sru biti, so osnovali nekteri Ruški domorodci „bralno društvo“, ktero ima namen: slovenske časnike si naročevati in jih čitati. Ruše so bile s svojo akademijo že v starodavnih časih zibelj omike in mirno zavetje viših učenosti; tudi v novejših časih kažejo, da še stari duh v njih živi!

Postave bralnega društva v Rušah.

1. Namen društva je slovenske dobre časnike in po meri premoženja tudi druge slovenske bukve si naročevati in čitati.

2. Proti koncu vsakega leta je skupščina družbenikov, v kateri se izvolita predsednik in denarničar, ali se pa prejšnja potrđita.

3. Predsednik ravna društvo; denarničar denarje pobira, hranuje in dogovorjene časnike naročuje. Na koncu leta ima račun položiti.

4. Pri skupščini, ktero predsednik skliče in ravna, odločijo društveniki: kateri časniki se bojo za prihodnje leto naročili, in po ti meri se tudi letna plača za vsakega odloči.

5. Kdor letnino odrajta, je društvenik in ima pravico vse časnike brati.

6. Soba za skupščino in časnike je za zdaj pri — — v Rušah.

7. Časniki imajo najmanj teden dni v omenjeni sobi ostati, le po tem se smejo na dom vzeti in po odločenem redu brati. Predsednik ima posebno za vse to skrbeti.

Iz teh postav se vidi, da takšno bralno društvo 4 ali 5 rodoljubov lahko osnuje, ki se bo gotovo drugim v kratkem prikupilo. Sliši se, da tudi v Lembahu nameravajo enako bralno društvo ustanoviti. Le naprej! — Poskusite pa tudi drugod! združena moč velja. L.

Dopisi.

Iz Maribora. 2. t. m. je mestni odbor volil novega estnega župana in jegovega namestnika, izvoljen je bil za upana J. Bankalari apotekar, in Stampfel bivši apotekar namestnika. Ali bo pod tem županstvom bolje ali ne, še ne more reči, toliko smo vendar prepričani, da tudi ta župan ne bo vpeljal učenja slovenščine v mestnih deklišnih šolah, kjer je letos že celo odpravljeno.

Snega smo spet te dane toliko dobili, kolikor ga že od leta 1829. dozdej nobeno zimo ni bilo.

Iz posebnih vzrokov se je na 29. decembra 1867 napovedan občni zbor in volitve odbora v mariborski čitavnici odložil, in je napovedan na nedeljo t. j. na 12. t. m.

Iz Maribora 5. januarja. — Naši č. gg. bogoslovci so si nekaj prav domoljubnega izmislili. Radi bi svojo knjižnico spravili v vrsto nesmrtnih udov „Slov. matice.“ K temu je treba 100 gl. v 5 letih po §. 9 matičnih pravil. 100 gl. je lep denar, to je resen, ali če se razdeli na pet delov, ga je že dosti manj, in če se vsaki peti del v novo na 12 delov razdeli, pride že od 100 gl. na eden takov del jako malo; zdaj pa če še celo vsaki dvanajsti del na primer med 60 bogoslovcev razdeliš, ne pride ti na ednega veliko več ko nič.“ — Tako so računili mariborski gg. bogoslovci in začeli med sobo mesečne nadovoljne nabire za „Matico.“ Pa glejte v dveh mescih so imeli že 20 gold., tako da zdaj knjižnico svojo že lahko vvrstijo med nesmrtno ude „Slov. matice.“

Jaz pa sem preišljeval o to stvar, sam sebe takole poprašal: Ti Jurček, kaj praviš, če so mogli kaj takega storiti mariborski bogoslovci, ali bi ne premogli ono isto tudi ljubljanski, goriški, celovski bogoslovci? — Nekdo pa, ki je zagotavljal na vso moč, da za bogoslovci gotovo ne bodo zaostali dijaki gimnazije mariborske, celjske, ljubljanske novomeške, kranjske, goriške, in morda še celo tudi celovške ne. Jaz sem mu to rad verjel, ker poznam mlado kri, in vem kako rada se vneti da; ali močno sem odkimaval z glavom, ko mi je na dalje pravil moj Gregec, kako bodo tudi vse naše čitavnice, *) kako bodete „Slovenija Graška“ in Dunajska „Sava“ druga čez drugo hitele, hote vsaka prva biti v vrsti nesmrtnih udov matičnih. Kakor sem že rekel o poslednjem maliko dvomim, nemogoče pa vendar le tudi ni — — oh ti moj Gregec, jaz te bom samega presrečnega veselja tristo krat poljubil, če se vse to še letos zgodi. Le glej „matica“ naša bi na takov način hitro okoli 2000 gl. več kapitala imela — ti se pa pri moji dunji! ne pobirajo na cesti!

Dozdaj sem šalo mešal med resnico, zdaj Vam bom pa še čisto resnobnih troje povedal:

1. Na vsaki zgoraj imenovanih gimnazij naj začne brez vsega odloga še koj ta mesec eden rodoljubnih dijakov pobirati za „matico“, ali prav za prav knjižnico gimnazije svoje, da postane nesmrten ud „Slov. Matice.“

2. V vsaki izmed naših čitavnic brez vsega iznimka naj se ono isto stori.

3. Tudi „Slovenija“ in „Sava“ nikakor ne smete zaostati.

Naposled bi pa še sl. vredništvo „Novic“ lepo poprosil zaradi ove stvari potrkati na duri čitateljev svojih.

V Sevnici na štaj. (Iz čitalnice.) Za zimski čas 1. 1868 določil je odbor sledeče veselice: 19. januarja: beseda, čveterospev „Pozdrav“, deklamacija in ples.

2. februarja: v spomin Vodniku beseda, deklamacija, čveterospev „Himnus na Vodnika“, glediščina igra „Župan“, potem ples.

23. februarja: veliki ples. Uljudno vabimo k tem veselicam vse čast. društvenike, posebno pa bi nas veselilo, če bi tudi vnenji udje iz Brežec, Krškega in Radeč za te večere nas počastili. Odbor.

Iz Zagreba. — č —. Ne davno je neki tukajšnih Slovencev v slovenskem jeziku pisano prošnjo poslal v Ljubljano, ki se na čelu takole glasi:

„Visokoslavnemu deželnemu odboru slavne vojvodine Kranjske v Ljubljani! J. J. official pri kr. hrv. slav. itd. prosi za milostivo podeljenje službenega mesta kontrolorja deželne blagajne vojvodine Kranjske z letno plačo 800 gold.“ Zada na hrbtu pa stoji — čujte! — od besede do besede tole: „Nr. 4748. Wird dem Herrn Gesuchsteller mit dem Bedeuten rückgeschlossen, dass ingedachter Dienstesposten einem anderen Bewerber verliehen worden ist. Vom krain. Landesausschusse Laibach am 20. Dezember 1867. Hofbauer s. r.“ Pri tej priliki smo pa tudi zvedeli, da pisma deželnega odbora nose pod kranjskim grbom vinjeto: „Landesausschuss des Herzogthums Krain.“ Čujte, čujte kaj deželni odbor kranjski dela! Na slovenske vloge daje nemška rešenja!!! In to dela tisti

*) Mariborska čitavnica je že pristopila.

odbor, v katerem imamo mi, narod slovenski, večino; in to dela tisti odbor, v katerem sede možje, ki se že čez četrstoletja dan na dan potegujejo in ravšajo za obveljavo našega jezika v javnosti! Herr von d'Orandur, erklären Sie mir diesen Zwiespalt der Natur! In to dela tisti odbor, ki se štima, da ima v sebi prvake, vojvode naroda slovenskega. Državne pisarne imajo nalog, da rešavajo vloge v tistem jeziku, v katerem se podnašajo, in one to vestno vršavajo. Naši prvaki tako radi s slovensko metljo pred državnimi pisarnami pometajo, kupe nemškutarskega smetja pred svojimi pa ne vide! Mi tukajšni Slovenci smo se kar za glave držali, ko smo z lastnimi očmi to videli, česar dragače ne bi bili nikdar verjeli. Mozgali smo sem ter tje, kaj nek vtegne temu razlog biti; in kaj mislite v čem smo razlog odborovega nemškutarenja našli, v ničem drugem, nego v neki neopravdani netemeljiti strahopezdljivosti. Fantje bežite, dekleta gredo! ali pa reči: kranjski odborniki odkrijte se, nemškutarje gredo! to je vse ena. — Pri tej priliki mi pride na misel basen o kladivcu in kovninah. Kdor jo še ni čul, takale je: Železno kladivo je nekega blagdana ležalo brezposleno na naklu ter premišljavalo delo preteklega tedna. Razne kovine je kovalo: i zlato i srebro, i baker i svinee i železo, pa nobena kovina ni pod njegovimi udarci tako silno čvrčela in vrešela kakor železo. Premišluje sem ter tje zakaj se nek vse druge kovine do edinega železa dajo potrpežljivo in voljno kovati, pa ne more do pravega vzroka priti. Drugi dan, ko se je opet železo kovalo, le praša kladivec pod njegovimi udarci čvrčeče in vrešče železo, zakaj ono edino tako nejevoljno, tako težko podnaša jegove udarce, in železo mu na to modro odgovori: druge kovine sicer tudi čute tvoje udarce, ali ne bole jih tako kakor mene, jih tolče tujec; mene pa zato tim bolj bole, ker me ti kot moj brat kuješ, ki si iz iste rude iz iste gore kakor jaz. Kladivo je molkom omolknilo, ker je razumelo, zakaj železo pod njegovimi udarci tako silno čvrči in vreši. — Če je tedaj tudi naš narod bolj občuten za tiste udarce, ki padajo po njem od bratovske roke, kdo bi mu to zameril.

Kar se pa sploh naših prvakov, naših vojvodov tiče, imamo mi v Zagrebu stanujoči Slovenci kaj posebne misli. Če je res, da so novine izraz javnega mnenja, potem so naši prvaki v javnim mnenjem zelo na vzkriz in na vpič. Razzun Novic nobeden drug list naših prvakov v svojo obrambo ni vzel, še celo tisti ne, ki iz dispozicijsfonda zrnea zobljejo. Novice so sicer vse mogoče storile, da dokažejo, kako modro, kako previdno naši prvaki naš narod brane. Če jim je to propter vetustam auctoritatem kdo vrjel, to ne vem, v Zagrebu jim že nismo vrjeli. Zamoreci se ne dajo s črnim prati. Delo mojstra hvali, ne pa prijatljive besede. O nekkih naših prvakih so rekle Novice, da so nenadomestljivi, mi o tem prepričani nismo; druge so opet slikale ko trdnjave slovenskega naroda, ko same Miloše Obiliče in turne Davidove, pa tudi v tem smo se prepričali, da se je iz novičnih trdnjav naš narod slabo branil, da smo mesto Miloš Obiliča med našimi prvaki našli Vuka Brankoviča, in da naši slonkosteni turni Davidovi na slabih podlagah stoje. Mi v Zagrebu stanujoči Slovenci konstatiramo, da so naši prvaki in pa slovenski narod drug drugega zgrešili, in sicer tako, da drug drugega več ne najde, mi konstatiramo, da naši prvaki niso več vojvode našega naroda, ampak da so samo neka klika še, ki se trese za svoje osebne interese, in ki narodne interese pod svoje osebne podklopiti hoče; mi konstatiramo, da bo zlo po naš narod če drugi možje na njegovo čelo ne stopijo, zakaj na evropskem podnebjju se taka znamenja prikazujejo, da ne vemo kaj bo drevi z nas; mi nazadnje konstatiramo, da narod slovenski živo v sebi občuti potrebo odvažnega vodjenja, ki ga v današnjih naših prvakih našel ni. Toliko na starega leta dan; bog daj bolje bodočnost!

Novičar.

— Že pred novim letom je Jih Veličanstvo cesar imenoval državnega pečatnika g. Beust-a za državnega ministra zunajnih zadev, g. Becke-ja za državnega ministra denarstva in g. John-a za državnega ministra vojaštva. Na novega leta dan pa je prinesla „Wiener Zeitung“ sledeče parlamentarne ministre: Grof Auersperg je imenovan za ministerskega predsednika; g. Taaffe za namenstnika ministerskega predsednika in za ministra državne brambe in javne ga mira; g. Plener za ministra kupčijstva, g. Hasner za ministra bogočastja in ukov; g. Potocki za mini-

stra poljedelstva; g. Giskra za ministra notrajnih zadev; g. Herbst za ministra pravosodja; g. Brestel za ministra denarstva in g. Berger je imenovan za ministra brez posebne opravilstva. Imamo tedaj zdaj v Avstriji dvanajset aktivnih ministrov brez ogerskih. — Kaj Slovani od tega ministerstva imamo upati, dobro vemo.

— V nekem belgijskem časniku se je tudi že nahajal načrt (program) našega novega ministerstva in sicer so se navedle sledeče točke: 1. Razložba, da še zdaj niti ni misliti na državni bankrot. 2. Utrdjenje državnega upa. 3. Pomanshanje armade, koliko naj več mogoče. Stroški za vojaštvo ne smejo prekositi 65 milijonov gold. v srebru in 5. Povišanje v vojaških službah se mora za čas celo ustaviti.

V tem celo mirnem načrtu je res mnogo dobre volje. Tako mirni načrt vendar v tem trenutku osnovati, v katerem Ruska namerjava poslati Turški svoj poslednji izrek (ultimatum) zastran vzhodnega prašanja, katero žuga vneti tamo strahovit ogenj, je, moramo reči, glavo v pesek vteknoti, da se ne bi moralo gledati, kar se zunaj godi in v tem tedaj nikakor ne bi mogli nabajati velikega političnega uma našega od „Presse“ imenovanega „doktorskega ministerstva.“

— Turška armada se je začela zlo zbirati na Grški meji, in bati se je, da se bodo tudi Turki in Grki v kratkem prijeli.

— Pri poslednji volitvi v Celoveu, ko se je volil nov poslanec za deželni zbor, glasovali so vsi volilci, Borovškega okraja enoglasno za gosp. Einšpieler-ja, ki je po tem takem dobil 18 glasov. Volilni okraji so tako osnovani, da Slovenci morajo propasti.

— Pri sv. Janžu na Dravskem polju je v nedeljo med božjo službo šola pogorela. Pravijo, da je učiteljeva dekla, ki je dan poprej zavolj neke tatvine bila okregana, poslopje užgala in tudi sama zgorela.

— Turki so poslali več vojakov v trdnjave na Donavi.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.	fl. k.
Pšenice vagan (drevenka)	6	—	6	35	6	20	5	50
Rži	4	20	4	15	3	80	3	80
Ječmena	3	—	—	—	3	8	—	—
Ovsa	1	70	—	—	1	80	1	60
Turšice (kuruze) vagan	2	90	3	20	3	10	2	80
Ajde	3	—	3	—	3	10	2	60
Prosa	2	90	—	—	3	20	—	—
Krompirja	1	40	1	35	1	30	—	—
Govedine funt	—	19	—	24	—	22	—	25
Teletine	—	24	—	26	—	22	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	28	—	26	—	24	—	24
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	10	—	7	50	10	—
„ 18" „ „ „	—	—	5	35	—	—	—	—
„ 36" mehkih „ „	7	—	—	—	5	60	8	—
„ 18" „ „ „	—	—	3	60	—	—	—	—
Ogljenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	40	—	40	—	35
„ „ mehkega „ „	—	60	—	30	—	40	—	35
Sena cent	1	50	1	30	—	95	1	—
Slame cent v šopah	1	20	1	10	—	95	—	90
„ „ za steljo	—	90	—	80	—	45	—	70
Slanine (špeha) cent	40	—	33	—	44	—	32	—
Jajec, tri za	—	10	—	10	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 77 kr. a. v.

Ažijo srebra 118.75.

Narodno drž. posojilo 65.30.

Listnica vredništva.

Od več strani so došle spet prošnje, da bi naj oznanili za slovenske župane vodila, po katerih bi mogli tudi v slovenskem jeziku županiti. Mi smo že v 26. listu I. teč. naznanili, da je v Ljubljani v Eger-jevi tiskarni došla na svetlo knjiga, „Oblasti in opravki, ktere imajo po občinskem zakonu občine in župani z občinskimi odborniki.“ Na jedni strani je slovensko na drugi pa nemško. V tej knjižici najde župan vse, kar mu je potrebno, da celo po postavih in tudi v slovenskem jeziku lahko župani. Velja samo 70 kr.

2., 4., 5. in 30. list I. tečaja „Slov. Gospodarja“ se ne dobivajo več.